

CHRISTOPHORI HENRICI
SCHOBELT

M. D.

TRACTATIO
DE
HEMICRANIA.

BEROLINI,

IMPENSIS BIBLIOPOL. SCHOLAE REALIS

I 7 7 6.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

RECEIVED

1911

CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

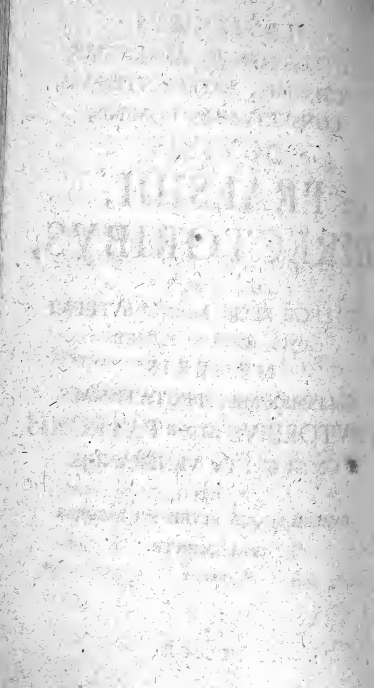
CHICAGO

ILLVSTRIBVS
EXCELENTISSIMIS, AMPLISSIMIS,
DOCTISSIMIS, EXPERIENTISSIMIS,
CONSVLTISSIMIS DOMINIS,
DOMINIS
PRAESIDI,
DIRECTORIBVS,

RELIQVISQVE
COLLEGII REGII MEDICI SVPREMI
QVOD BEROLINI FLORET
MEMBRIS
CELEBERRIMIS, SPECTATISSIMIS,
FAVTOBIBVS ATQVE PATRONIS
OMNI CVLTV VENERANDIS

HOS
QVALESCVNQVE STVDII SVI LABORES
PIA MENTE
DICAT

AVCTOR.

Videtis, Domini Excellentissimi, doctissimi, videtis hic scriptum typis impressum, Vobis iam diu notum & dicatum, sed videtis illud nunc in vsum aliorum mutatum & auctum.

Interea decennium est, & quod excurrit, cum dissertationem meam inauguralem de motibus convulsivis scripsi strenua egentem emendatione, & ab eo tempore nil in hoc idioma- te, quod nomen elaborationis mer- catur, nec praeter lectionem vllum mihi fuit exercitationis genus. An plura a me in posterum latina pro- ditura, sane nescio: cum scripta pa-

trio fermone edita nostris temporibus & medicis ipsis, linguae alias conseruatoribus, & aliis magis sunt amica, quam romana.

Praeterea aperte & ingenue confiteor, me in hac elaboratione praeter alios etiam relegisse Commentariorum ill. van Swieten Tom. V. simul vero est in aprico, me illum non decripsisse: quippe qui nec eius descriptiones, nec methodum omnino sum imitatus, nec fieri hoc, me hercule, potuit iudicibus coram meis acutissimis. Quare potius cum Tibullo exclamare liceat:

Heu mihi difficile est imitari gaudia falsa.

Florete, Domini Excellentissimi, Doctissimi, in multa secula & fauete

De Hemicrania.

§. I.

Hemicrania est illa rheumatismi species singularis, qua vnum capitis latus tantum affligitur cruciatibus. Rheumatismus vero, cum αῖέω, fluō deriuatur, vnde ῥέομα, fluxio, proprie magis causam nonnullorum, morborum, quam certum quendam morbum designat, id quod Hippocrati iam notum, libro de prisca medicina. Verum inter medicos nostri aevi gallo- rum imitatores vsu iam inualuit, quod voce rheu- matismi morbum quendam singularem indicent, qui de loco adfecto speciatissimum sortitur nomen, vti rheumatismus artuum, pectoris, scapulae, lum- bago, sic & ille, qui vnum capitis latus adficit, vocatur hemicrania. Rheumatismus vero genera- tim spectatus est spasivus summe dolorificus ab in- flammatione spuria. Hinc facilis ad hemicraniam adplicatio.

§. 2.

Hi duo characteres, spasmus nempe & inflammatio spuria competunt cuique rheumatismorum speciei, id quod infra magis clucebit. Inuenio quidem apud auctores varios variantes etiam rheumatismi definitiones, verum his subscribere nequeo cum plures, taceo Stahlianorum descriptiones summe diffusas, rheumatismum in dolente musculorum partium spasmo ex causis internis orto, & leui earundem partium tumore iuncto consistere contendunt.

Haec rheumatismi definitio tres indicat characteres, spasmum scilicet, causam internam & tumorem. Ast suo definito angustior existit, & quidem primo, cum asseritur rheumatismum consistere in spasmo musculorum partium, & multi iudicant, eo ipso rheumatismum haud difficulter discerni posse ab arthritide, ipsis articulorum iuncturis & ligamentis inhaerente: verum hoc quidem de fixa, minime vero de vaga, & quis est, qui asserere audeat, spasmum rheumaticum solas partes musculosas irruere? quis hoc statuere possit in hemicrania? & quis dolorem rheumaticum scapulae statim

pro arthritide vera reputet, manifeste in iuncturis sedem habentem? Praestantissimi etiam medici, Boerhaave & illustris eiusdem Commentator van Swieten confitentur, se difficillime rheumatismum ab arthritide vaga distingui potuisse. Spasmus itaque rheumaticus non solum in musculosis partibus, sed etiam aliis, membranis, ligamentis & iuncturis habet sedem.

§. 3.

Dein secundum hanc definitionem spasmus iste rheumaticus oriri debet ex causis internis, & per hoc attributum illum distinguere cupiunt a contusionibus, conquassationibus & eiusdem generis aliis. Verum hoc nego & superfluum iudico, in rheumatismi definitione. Nam vox, causa, hoc loco ambigua est. Si enim proximam indicat, in utroque casu est interna, in rheumatismo inflammatio spuria, & in contusione stasis & disruptio vasorum. Si vero occasionalem denotat, in utrisque esse potest externa, in contusione semper quidem, verum & in rheumatismo possibilis non solum, sed admodum frequens, nempe refrigeratio. Ergo causa interna nunquam dat signum rheumatismi essentiale.

§. 4.

Denique etiam ratione tumoris angustior est suo definito illa definitio, quippe qui non semper adest, teste experientia. Raro praesertim in hemicrania, imo male succedit tumor, nec nisi remedia externa adplicata fuerint incongrua. Ideoque tumor definitionem indredi nequit.

§. 5.

Definitioni meae quidem, dum rheumatismum ex inflammatione oriri statuo, obicere quis posset, illam semper habere dolorem acutum, puncturium, rheumatismum vero lancinantem, locum mutantem. Sed hoc tantum valet de inflammatione vera facile distinguenda; spuria autem, imo iam id, quod alias pleuritidis spuriae, febre iunctae, nomine venit, docet, dolorem in illa non esse in vno loco fixum, puncturium, sed magis lancinantem. Sanguis vero e vena detracta diathesi inflammatoriam praebet lentiore, cruori pleuritico similem, & tegitur crusta flatia, crassa, tenaci. Spasimum autem adesce, vix negabit aliquis, qui scit, omnis doloris sedem esse in nervis, &

his quoque modo laesis, statim oriri contractionem, quae dicitur spasmus.

§. 6.

Haec inflammatio ergo & causa rheumatismi erit proxima, qua posita, ponitur ipsi morbus. Consistit vero inflammatio non in ipsa sanguinis stasi, uti inflammatio vera, sed tantum in stagnatione lymphae in minimis vasculis praecipue membranarum musculos cingentium, aponeuroticarum, aliarumque, ita ut humores ex illis tardius refluant, quam affluant.

Causae antecedentes consistunt in humorum affluxu versus partem quandam iusto maiori, ex haemorrhagiis plerumque vel artificialibus neglectis & omisfis, vel naturalibus inordinatis, imminutis, suppressis. Non raro etiam hic in culpa reperitur mala digestio, quae mucum tenacem in ventriculo, & similem creat corpori lympham. Et haec causa si adest rheumatismi, pertinacem reddit morbum, corpus disponit ad plenam arthritidem & longe protrahenda opus habet curatione.

Occasionalis plerumque est refrigerium. Hoc enim, cum praecipue agit in peripheriam corporis,

constringit vasa minora, maioribus saluis manentibus. Hinc stagnat lymphæ, cessat perspiratio, manet vero affluxus humorum versus hæc vasa liquidum stagnans iam continentia.

§. 7.

Verum tam ratione simul præsentium causarum adiuuantium, quam ratione loci & durationis varia rheumatismus accipit nomina, sic & hemicrania. Inde nomina rheumatismi veri & falsi, fixi & vagi, & si vis etiam simplicis & cacochymici.

Vera hemicrania est illa, quæ dolores habet lancinantes & partes adfectæ præprimis oculus & auris tanta gaudent sensibilitate, ut levis modo sonitus vel clarius lumen dolorem augeant; cum spuria tantum habet dolorem obtusum & phaenomena omnia maxime remissa.

Fixa est, quæ semper vnum eundemque occupat locum: vaga vero alias modo hinc modo illuc vagatur, & crebrius sedem suam mutat. Sic dantur rheumatismi, qui scapulam primo occupant, vagantur in caput, decurrant in scapulam, pergunt ad manum & denuo ascendunt, quare & admodum difficile est, illos distinguere ab arthritide vaga.

Simplex tandem nominari potest hemicrania, quae solam congestionem humorum habet causam antecedentem: cacochymica vero, quae a laesa digestionem orta, quaeque e ciborum appetentia sublatam & ructibus putridis sese manifestat.

§. 8.

His praemisissis, ea ut magis elucescant, enarrabo casum:

Femina triginta annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, sensibilibus texturae, ab anno aetatis vigesimo in sterili coniugio, commodè & otiose viuens, ante aliquot annos, bene alias succedentem mensium fluxum, turbatum, ut & spasticas infimi ventris & pedum stricturas ex leuissima quavis refrigeratione sensit. Tam aliorum suasu, quam ex proprio motu frequentes sanguinis missiones instituit, sed temultuarias, & eo interdum tempore, quo menses erumpere debuissent. Mox inde menstrua tardius solito, mox copiosius, mox minori quantitate prouenerunt. Sanguinis detractionibus nunc octo abhinc mensibus plane oryxisis, dolorem sentit contumacem, lancinantem in sinistro solum capitis

capitis latere, modo sursum, modo deorsum vagantem, & saepius adeo vehementem, vt levis modo sonitus, vel clarius lumen, eum augere possint. Oculorum suffusiones, aurium tinnitus, dentium dolores, maxillarum spasticae contractiones cum tardo & impedito sermone saepe dolorem comitantur. Ciborum adpetentia sublata est, & putridi interdum ructus malam concoctionem produunt, aluus coacta est, & semper remediis moueri debet. Vrina, quae post paroxysmum cruda est & saturata, interdum sedimentum copiosum deponit, saepius tamen alba est, clara & aquosa. Pulsus inordinatus, modo celer, modo languidus & rarus.

§. 9.

E casu enarrato omnia hemicraniae symptomata cuinci atque deduci possunt.

Vixit femina per decem annos in sterili coniugio. Affluit sanguis maiori copia in veneris exercitiis vtentibus versus genitalia, praecipue in feminis, omnes vero non gaudent ea vasorum structura & apertura, vt menses inde largiter fluant, simulque persaepe accidit, quod feminae steriles de-

fobole procreando desperantes fiant morosae & tristes, quo cum vita otiosa si combinatur, facillime turbantur menses.

Sanguis affluit ad genitalia, refrigeratio vero licet leuissima, ob sensibiliorem texturam, ad spasmos pronam, constringit vasa externa & orificia vasorum vteri, praecipuis si tempore menstruo coningat, hinc in vasis infimi ventris, si accumulatur, vasa extenduntur, nerui obstaculum sentiunt & spastice se contrahunt. Hinc femina spasticas infimi ventris sensiit stricturas. Ad has forsan profligandas frequentes instituit sanguinis missiones, sed tumultuarias, & eo interdum tempore, quo menses erumpere debuissent. Mox inde menstrua, tardius solito, mox copiosius, mox minori quantitate prouenerunt, prout maior vel minor sanguinis quantitas per venaesectionem fuit detracta, praesertim plerumque si pedibus instituta, inde enim fit, ut sanguis segnius ascendat versus venam cauam, & magis magisque accumuletur in vasis epigastricis & vterinis, effluat per vasa vterina maiori copia, si exaestuat, minori, si refrigerium vel alia causa adueniat.

§. 10.

Annis aliquot sic elapsis omittuntur venaesectiones iam iam asue factae, & fluxus mensium manet turbatus. Sanguis alios molitur exitus, & modo huc modo illuc congeritur, praesertim in sanguineo - cholericis, ad omnis generis commotiones prona. Caput membranis gaudet tenuitate & sensibilitate alias longe superantes. Incubuit forsitan femina lectis in latere dextro, & sinistrum noctu refrigerio exposuit, vel boreas flatu suo sinistrum latus & diu magis tetigit. Condensata hinc inde sunt humores in vasis minimis eiusdem lateris, & affluxu manente tarde refluunt & stagnant. Expanduntur vasa, contrahuntur nervi. Humores, qui simul acres ex laesa digestionem rodunt & stimulant nervorum contractionem, ergo & augent dolorem, ita ut dentes doleant, maxillae spastice contrahantur, & dolores interdum adeo graues existant, ut sermo tardus euadat & impeditus, ob consensum nervorum. Humores congesti efficiunt oculorum suffusiones & aurium tinnitus, cum vasa & membranae ab illis expanduntur, una cum vasis centralibus in oculi retina, & cum clarius lumen agit

irri-

irritatione, maiorem simul producit affluxum, expansionem & rofionem. Hinc dolor vix tolerandus, praecipue in subiecto fenfibilioris texturae. Si & vafa auris praefertim tympani expanduntur, etiam illud ipfum; quo magis vero ftringitur tympanum, eo maior & eius fit elasticitas, & eo facilius levis modo fonitus fortiorem motum in illo tremulum efficere potest, id quod fatis superque probatur experimento cum tympano musico inftituendo. Quo facilius vero motus ille producit tremulus, eo grauior oriatur auris fenfibilitas & dolor necesse est.

§. II.

Aluus coacta est, & femper remediis moueri debet. Quo magis enim humores verfus caput congeruntur, eo pertinacior etiam esse folet adftrictio aluina. Sub quibusuis etiam fpafmis plerumque aluus est claufa. Variis vero cauffis fimul concurrentibus, quarum vna iam fufficit, vt idem inde oriatur effectus, hic femper duobus vel pluribus cauffis fimul agentibus fiat maior necesse est: per leges phyficas.

§. 12.

Vrina post paroxysmum saepe cruda est & saturata, & sedimentum interdum copiosum deponit; hoc fit remittente paroxysmo: saepius tamen alba est, clara & aquosa, si spasmi grauisimi; sub quouis enim spasmo graui & affluxu sanguinis versus caput maiori urina existit alba, clara & aquosa, imo minori secernitur copia.

Pulsus est inordinatus, in paroxysmo ob sanguinis motum doloribus auctum celer, post eundem vero ob debilitatum corpus & praeprimis genus nervosum languidus & rarus.

§. 13.

Omnia iam ex adductis patent signa diagnostica & iudicium de casu narrato, circa quod fuit hemicraniam veram, fixam, cacoehymicam, nunc pauca tantum adhuc de differentia, quae hemicraniam & alios morbos simile quid habentes intercedit, disferere liceat.

Primo itaque hemicrania facile distinguitur à quavis cephalalgia, quae vel totam galeam, vel tantum hoc vel illud os occupat, cum hemicrania,

id quod & ipsa vox iam indicat, vnum capitis latus pro sede agnoscit, & dolor in illa est magis grauius, in hac vero lancinans.

Dein & differt a simplici odontalgia, quae dentes solum & gingiuas corripit dolore, minime vero alias capitis partis. Interim non raro sub huius forma incipit hemicrania, & plabeii hanc sub nomine illius indicare solent.

§. 14.

Porro haud difficulter distinguitur hemicrania ab inflammatione vera, quae exquisitam habet comitam febrem acutam, cum pulso magno, duro, celeri & frequenti, dolore acutissimo, punctorio, tumore & rubore partis adfectae, si externae adfiuntur, si internae deliriis, imo furore, quae omnia deficiunt in hemicrania. Habet quidem interdum febrem hemicrania, sic vt quilibet rheumatismus grauis; aliquando enim, teste Sydenhamio febris rheumatismum praecedat, si aeger exercitio aliquo vehementiori, siue alio modo excalesfactus mox repentinum admisit frigus. A rigore atque horrore tunc orditur tragoediam, quos statim ex-

cipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua infelix
 symptomatum caterua, quibus stipantur febres.
 Elapso die vno aut altero, est & ubi citius, aeger
 atroci dolore nunc in hoc nunc in illo loco infe-
 statur. Post quartanam rheumatismum secutum
 esse Ballonius libro de rheumatismo p. 168 & Ill.
 Fr. Hoffmannus Med. rat. Tom. IV. Sect. II. Cap. V.
 p. 458. obseruarunt; & ex tertiana per potus spi-
 rituosi ad inebrietatem ingurgitationem curata, or-
 tos esse rheumatismi dolores exquisitissimos, Sten-
 zelius dissertatione de morborum per potus intem-
 perantiam ipsamque ebrietatem curandi ratione,
 pag. 6. annotauit.

Aliquando febris rheumatismum comitatur,
 & vt cum Sydenhamio loquar, primis aliquot die-
 bus febris & symptomata iam memorata coincidunt,
 febris autem sensim euanescit, manente dolore,
 quin & nonnunquam immanius faeuente, materia
 scilicet febrili ad artus translata, quod satis arguit
 febris ipsa saepius recrudescent, ob materiam mor-
 bificam ab intempestiuo externorum vsu repercus-
 sam. Saepius etiam praecedat rheumatismus & fe-
 bris dolore nimio excitata eundem sequitur, teste
 Ravero Osteologia noua pag. 277.

Ratione etiam indolis suae mirum in modum variat. Qui enim frequentissime circa vernum tempus & autumnale, sub insignibus aëris & tempestatum ex calida in frigidam & ex frigida in calidam mutationibus, corpora sanguine aut sero impuro turgida impetere solet rheumatismus, sequentem in modum, beat. Fr. Hoffmanno in Med. rat. syst. Tom. IV. Sect. II. Cap. VIII. §. 11. teste, mortales inuadit. Praecedit spontanea lassitudo & grauitas artuum cum extremarum partium refrigeratione, horripilatione, & quodam rigoris sensu, subsequitur anxius internus aestus praesertim circa praecordia, concitator & strictior pulsus, inquietudo, sitis, inappetentia, alui obstructio, quandoque spirandi angustia; dolor postea grauis, acutus, vel grauatiuus, tensiuus, has vel illas partes occupat, qui noctu exacerbatur, non secus ac in febribus catarrhalibus fieri assolet. Et vtut febrilis haec commotio alios grauius alios mitiori gradu affligat, & facilius transeat; nihilo minus dolor in partibus adfectis adhuc relinquitur, easque lacescendo diutius saepe perseuerat. Aliquando catarrhalis genus assumit & crebri quandoque ac leuisculi

horrores aegrum fatigant, sed apyretos tempore noctis recrudescit: aliquando horror & calor se mutuo interpolant. Teste Mortono Tom. II. Exercitat. pag. 222 & 227. Nunc statas periodos seruat; ita enim febrem cum rheumatismo complicatam tertianae intermittentis faciem retulisse, Mortonus l. c. p. 141. & per paroxysmos hora semper tertia pomeridiana accidentem cum frigore, subsequente pulsu celeri & aestu corporis, nunquam satis laudandus Hoffmannus l. c. p. 454. annotarunt. Rheumatismum cum vniuersi corporis languore & lento calore tantaque carnis consumptione, ut phthisi aut hectica aegra laborare videretur, idem ille venerandus Hoffmannus, l. c. p. 466. vidit, & ipse, dum hoc scribo, quotidie video. Cum febre erratica lenta, Bruno in Lexico Med. p. 578. obseruauit. Continentis vero faciem febrem hanc gerere Carolus Piso, Obseruat. & Consil. Sect. V. cap. 2. p. 529. seq. testatur.

§. 15.

Verum enim vero febris rheumatismum vel comitans, vel antecedens, vel subsequens sit, nunquam

ad gradum inflammatoriae accedit, nec quisquam citatorum auctorum febrem cum hemicrania iunctam vidit, nec dolorem rheumaticum adeo acutum, & vno quasi puncto infixum. Sic & tumor & rubor raro apparent, etsi aliquando appareant, tantus tamen tumor nunquam est, nec cum tanto ardore & calore coniunctus, uti in inflammatione, & semper fere talis rheumatismus, qui cum tumore & rubore conspicuus est, cum motibus tantum febrilibus est complicatus, materia nempe febrili iam in locum tumentem delata, quas & ego saepissime vidi, sed nunquam febrem regularem. Vidi & ipse febrem catarrhalem rheumaticam, cum singulari crisi per salivationem copiosissimam; sed rheumatismus tantum erat vagus, nulloque tumore & rubore conspicuus.

§. 16.

Vidi plures ab anno 1773 huc usque febres rheumatico-biliosas, vel putridas, & tertianas duplices continuas rheumatismi comitas, quarum nonnullae nil nisi summum calorem habebant febrili biliosae consentaneum, quaeque iisdem remediis

cedebant, modo quod China & decocta aperientia, primis viis satis purgatis, hic magis valerent, quam in febribus putridis & biliosis in anno 1772 nostrae regionis epidemicis. Videatur de his scriptum meum sub titulo publici iuris factum: *Beschreibung der Epidemie in der Altmark im Jahr 1772.* Verum rheumatismus harum febrium item non erat fixus, sed per extremitates & praecordia errans. Non possum non adhuc addere de his febribus observationem non plane inutilem. Audiui nempe saepissime a medicis & aliis non vulgarem sapientiam mentientibus, rheumatismum talem oriri a materia purpuracea, eiusque esse indicium, eamque calidis esse expellendam alexipharmacis. Malum conamen, malus effectus, licet appareat purpura, vi medici non limitanda, ne fiat maligna. Multos enim vidi post assumpta calida citissime frigidae mortis filios.

§. 17.

Memoriae quidem non succurrit, me unquam hemicraniam cum febre exquisita iunctam legisse, verum vidi illam in anno praeterito, quae aemulans existebat tertianam intermittentem.

Femina quadraginta annorum, temperamenti ad sanguineum praecipue vergentis, omnia cum habebat signa febris intermittentis mox erupturae, assumebat emeticum. Bene se habebat & emanebat febris, verum loco illius post aliquot dies affligebatur hemicrania noctu & quidem eadem semper hora alterna nocte exacerbata. Haec hemicrania febrem repraesentabat intermittentem, & orta erat e translatione materiae febrilis in vasis iam iam latitantis, & nunc non nisi per sudores erat curanda.

§. 18.

Quod vero denique hemicrania difficile distinguatur ab arthritide vaga, iam supra indicaui.

A contusionibus & sugillationibus aliisque huius generis adfectibus tandem differt hemicrania, non quia causa antecedens manifeste externa, sed quia color & adfectus loci iam docent sanguinem extravasatum & causam violentam.

§. 19.

Subiecta haemicraeiae praecipuis sunt

- 1) Feminae. Hae enim longe frequentius illa afficiuntur praecipue maribus, utpote qui sensibilitate

plerumque illis sunt inferiores, teste experientia: cum illis consentire nequeo, quae Aretaeus de rheumatismo habet, dum illum pro morbo virili reputat, dicens, viros facilius in hunc morbum incidere, quam mulieres; nisi illae, ut seneca in epistolis in luxum inuehens, de feminis sui aevi dicit: beneficium sexus vitis perdididerunt, & quia feminam exuerunt, damnatae sunt morbis virilibus. Verum hoc senecae quidem & de nostris, minus vero Aretaci de rheumatismo, minime de hemicrania.

- 2) Virgines & viduae in aetate mascula. In hac quidem omnia vigent, sed cum plethorae simul proxima, facillime etiam admittit omnis generis inflammationes. Praecipue in
- 3) temperamento sanguineo, quod maxime disponit ad plethoram, & iuncta inclinatione cholericâ, acrium humorum & eorum commotionis foecunda matre.
- 4) Male menstruatae. Omnes enim illi, ut iam sub causis dictum est, quibus sanguinis evacuationes naturales turbantur, vel cessant, vel qui artificiales negligunt, frequenter vexantur

rheumatismis, & non raro hemicrania. Plura, quae subiectum hemicraniae designant, iam supra adduxi, dum egi de causis. Aggredior prognosin.

§. 20.

In quolibet morbo quo plures concurrunt causae efficientes, eo difficilior redditur curatio, sic & in hemicrania. Hinc illa recens & simplex a sola humorum congestione vel refrigeratione, aliis partibus illaesis, orta, omnium leuissima est, & facile cedit. Quam difficile vero mala curetur concoctio annos iam perdurata, quotque genera maiorum inde oriri possint, & quam pertinaces se saepius habeant spasmi & dolores rheumatici, & consuetae humorum congestiones, haec qui secum reputat, nunquam hemicraniem veram, fixam, cacochymicam, per longum tempus iam duratam, morbum facile curatu statuet: licet enim vitae periculum non inuoluat, tamen curam protractam & multis laboribus obrutam, & omni cum cautione adhibendam postulat.

Nulla hemicrania cum vitae periculo iuncta, nisi materia, quae rheumatissimum excitauit, topicis

externis, imprimis repellentibus, adstringentibus, refrigerantibus ad interiora pellatur, aut circulationis adiumento ad viscera interna deferatur, & in iisdem deponatur. Si enim materia haec ad cerebrum deferatur, vasa eius plus quam capillaria nimium extendendo neruorum principia ita comprimere possit, vt spirituum animalium se & excretio & in omnes corporis partes libera impediatur distributio, & hinc motu sensuque abolito, oriatur hemiplexia, vel apoplexia. Puella viginti & aliquot annorum, laborabat febre rheumatico biliosa, sub cura pharmacopolae nostri iuxta methodum in fine §. 16 indicatam erumpebat purpura, cuius indolis nescio. Hac vero nescio qua causa retrocessa, oritur hemiplexia. Medicafter vocatus statim ordinat Venaesectionem, eamque satis largam, vt eo securius maneret aegra hemiplectica, quia forsan audiuisset ille, venaesectionem interdum reuocare apoplecticos, vel hemiplecticos: simul vero aquas & spiritus sic dictos apoplecticos largissime suadit adhibendos, sed omne conamen frustraneum, mansit illa, quae erat, hemiplectica.

§. 21.

Ex hemicrania & nouo refrigerio admissio vidi ante paucos dies inflammationem oculi eiusdem lateris mixtam, & in alia visus obscuritatem, cuius casum habent sequentia:

Virgo nobilis, quadraginta & aliquot annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, hypochondriaca, non rite menstruata, corporis texturæ sensibilibioris, variis vexata artuum doloribus rheumaticis, tandem incidit in hemicraniam lateris dextri. Hac cum tussi arthritica per plures hebdomades imo menses iam fixa, forsan incumbit noctu lectis eodem latere, & hoc calido & madido in alterum se voluit latus. Hoc cum fieret nocte frigida autumnii praeteriti, deambulat materia rheumatica, retrocedit mador cutis & illa locum alium petit reliquis debiliorem, nempe oculum, nam oculi iam per annos a studiis nimis erant debilitati. Mane euigilans non minimum percipit gaudium, cum de hemicrania consueta nil plane sentit, ast o gaudium inane, cum oculos mouet, inuenit dextri oculi obscuritatem, ita vt nil nisi diei lucem

lucem a nocte posfit discernere. Oculus externus cataracta affecto similis versus angulum interiorem tantum admodum leue habebat punctum, quod claritatem alterius ostendebat. De methodo infra dicam.

§. 22.

Si eadem materia ad musculos colli deponatur, eorum inflammationem, anginam veram dictam, si in glandulis faucium congesta stagnet, anginam spuriam producet. Si tandem ad pulmones ruat, peripneumoniam, hacque in vlcus degenerante phthisin inducet. Reliquos morbos, qui ex hac noua metastasi oriri possunt, [vt taceam, verum tamen, quod phthisis pulmonalis tam frequens non existeret, nisi plures neglecti & male curati inuenirentur rheumatismi.

Porro hemicrania mortem inferre potest, si adueniat febris putrida, & mala medicatio, vel malum regimen.

Puella viginti & aliquot annorum, male menstruara, laborabat hemicrania vaga, in rheumatissimum artuum transiens, iuncta febre biliosa, post ali-

aliquot dies putrida. Accipiebat nempe a chirurgo per quatuor priores morbi dies Essentiam alexipharmacam cum infuso theaeformi, ad rheumaticos dolores per poros eliminandos. Ego quinto die versus noctem vocatus illam inuenio ardentem, sine sudore, postea largissimo, membris rigidis dolentibus, aphthis imminentibus ascendentibus, ructibus putridis. Statim exhibeo emeticum, dein acida vegetabilia & mineralia, oxymel squilliticum & superatis aphthis laxantia lenissima. Loco inhabitabat temperate frigido, & haec fiebant a die decimo sexto Februarii; verum me incio hic locus cum alio commutabatur ope fornacis calidissimo. Prognosin facio de purpura eruptura, & rident adstantes, erumpit, rident isti & me multo sapientiores mulierculae negant, adesse purpuram, ad diem usque, quo vix punctum in facie, collo, pectore & brachiis sine purpura conspiciendum, aequae miliari. Porrigo acida, camphorata, & regimen & aërem ita dirigo, vti haec officium sane sanctum postulat. Urina huc usque clara, interdum turbida & satis rubra, iam remittebat saturato colore remittente paroxysmo febris & sedimen-

tum promittebat mox criticum. Aduersa fortuna vocatur alius nomine medicus, quem multa occasione satis praecocem cognoui. Hic fugitiue tantum de historia morbi informatus, me taxat & dicit, aegram huc usque multis usam acidis, se nunc dulcia experiri velle, & ordinat pro potu lac aqua remixtum, & vt externe simul aliquid auxilii apparentis adferat, in summo feruore febrili vesicatoria imponenda iubet. Ego de prognosi certus lethali, hanc pronuncio, rident, sed quarto abhinc die demortua erat aegra, & rideo nouum medicum, Hippocratis & Sydenhami antagonistam, & summe prudentas mulierculas, doleo vero de fato aegrotae.

§. 23.

Interdum hemicrania repulsa phaenomena edit singularia.

Vidua nobilis quinquaginta annorum in hemicrania varia variorum suasu ad locum dolentem applicauit repellentia & refrigerantia, aquam calcis viuae & emplastra poros obstruentia. Cedit tandem hemicrania, sed materia repulsa humerum & claviculam eiusdem lateris, sinistri, diro modo infe-

infestat. Hi enim partes in perpetuis gyris agitantur, sonitum edunt instar fractorum baculorum, absque vlla remissione dolorum. Adplicat remedia consuetâ, sed atrox manet dolor, pertinax motus. Ego consultus materiam curo interne & externe, remediaque praescribo, a quibus aliquid auxilii omnino mihi sperandum, & omnia in meliorem vertuntur statum, his per sex hebdomades adhibitis. Tandem audio, aegram remedia porro non assumere velle, & vix credibili licet summe ridiculo modo malle dolorem, quam medicinam, non adeo aduersam. Hinc dolorem & motum credo adhuc praesentem.

§. 24.

Corpus si perspirare incipit, bene cedit cura, sic & vrina si arthriticorum instar exhibet sedimentum mucidum & roseo pallidum copiosum; bonum dat signum lymphæ stagnantis resolutionis. Hac enim resoluta fluidissima pars, vasis nunc apertis & poris, per illos sudoribus auolat, cruda vera & corrupta terrestris, mucida, denuo resoluta, sanguine remixta, ope renum cribri separatur

& vrina miscetur. Contra ea vrina aquosa & diaphana atque multa non tam bonae notae existit, quam si cruda & turbida euacuatur; multae enim & crascae in declinatione morbi solutionem afferunt, teste Riuero prax. med. p. 420. Omnis enim vrinae color saturatus a particularum salino-sulphurearum, crassities a viscidarum dependet copia. Si itaque vrinae sint multae, crascae, ac turbidae, particulas plures viscidas & salino-sulphureas a sanguine secerni & per vias vropoieticas euacuari, hincque materiam stagnantem minui, cognoscimus, quare solutionem morbi omni iure sperare possumus. Tenuis contra, aquosa, & diaphana certiores nos facit, recrementitias eiusmodi viscidas, acresque particulas a sanguine nec secerni nec eliminari, quae in vasis remanentes, cum causam mali potius augeant, quam minuant, tam exoptatum de morbi solutione instanti prognosticon, vti ex crassa, formare non sinunt, sed morbi potius vltiorem durationem concludere licet.

Sic & haemorrhagia narium sufficiens per aliquod tempus durans, & mensium largior eruptio

minuunt, imo sæpe foluunt hemicraniam, experientia & ratione doctoribus. His enim excretionibus, fanguinis, quae corpus grauat, minuitur copia, hac imminuta, vafa nimium antea expanda deplentur, priftinumque fuum acquirunt robur, vt eo magis & melius refiftere poffint affluenti humori, circulus fanguinis in minimis fit liberior, & fic fublata caufa, ipfe morbus vel minuitur vel aufertur.

§. 25.

An recurrat hemicrania femel curata? Recurret vt omnes alii morbi datis iisdem caufis, quae morbum primo producere. Hemicrania eft fpecies rheumatifini, huic vero fumma cum arthritide affinitas. Dantur qui negant materiam arthriticam, hinc forfan & rheumaticam, fed medemur arthritidi & rheumatifinis eosque profligamus, exhibemus medicamina non in motum, fed tantum in materiam agentia, materia refoluta excernitur morbo fanato, per §. 24 experientia fundatum, attamen non adefle fuadunt materiam. Quicquid itaque quid affert ad Causas fupra §. 6 narratas

constituendas, illud etiam suum porrigit ad morbi recursum. Dantur, qui arthritidem forsitan & rheumatismum, ut affectum intemperantiae habent, dantur, quibus sunt effectus pigritiae, uti Cadogan in scripto: *Abhandlung von der Gicht* &c. Fieri quidem potest, ut intemperantia & pigritia producant arthritidem, gignant rheumatismos, verum non semper & nullo alio modo nisi singulari, & uti ipse labor grauis, & virium maior consumptio fieri possunt causae arthritidis disponentes, ex oppositis enim non raro idem propullulant effectus. Dantur, uti Cadogan, qui, l. c. acidum impurum (intelligo de ventriculo) & medicus, qui illud facius in sanguine quaerit, & illud §. 22 dulcibus curare audet, dantur dicam, qui hoc ut causam arthritidis venditant: verum nunquam solis alcalicis illam curare valent. Falconer (in seinen Anmerkungen über die Abhandlung des Cadogan von der Gicht &c.) illum diuinosinem arthritidis hereditariae minorem reddidisse, refert, & mox illam narrat magis speculatiuam, cum ipse dicit, causam praedisponentem, si ad gradum quendam certum accrescat, degenerare in occasionalem. Crescere vero non potest

potest sine augmento, nec noui quid si accedat. Tunc vero hoc nouum accidens, quo illa crescit, causam occasionalem malo nominare. Et ego nunquam de morbis omnium auctorum hereditariis vix ac neuix verbum intellexi, nisi de dispositione. Filius enim a patre arthritide adfecto natus si causarum antecedentium, magis disponentium & occasionalium ad se impedit accessum impeditque ne crescat dispositio; nepos vero sequitur vestigia aui, & in illo causae arthritidis conueniunt, eaque & ipse laborabit, vti auus, licet pater illius dispositus liber & immunis ab illa per totam vixerit vitam. Itaque & Sydenhami magni auctoritas, nisi in vlla re, sane in hac non erit infallibilis. Nullus enim datur morbus hereditarius & immedicabilis absolute talis, nisi qui vitium inuoluit solidorum, quod vero non in parentibus ante progeniem, sed tandem in prole tantum diiudicandum erit. Ex his de arthritide adductis facilis ad rheumatismum imo ipsam hemicraniam valet consequentia. Et quoduis subiectum sensibilis texturae, & ad sanguinis commotiones pronum, grauem dum semel patitur

hemicraniam, hac curata, nihilominus ex quacunque liberi & frigidioris aëris admissione corpori calenti, facile irruet in reciditiam, & aetate succedente in arthritidem. Satis de prognosi.

§. 26.

Curam si aggredior, indicationes secundum scholas medicas formare sequentes, erit necesse.

- 1) Humores in vasis minimis stagnantes resoluantur, & e corpore eliminantur, omnesque excretiones reliquae in meliorem redigantur ordinem.
- 2) Negotium mensium aliarumque excretionum sanguinearum respiciatur, ut legitime fluant, & hinc inde imminuatur plethora.
- 3) Partes debilitatae roorentur, hinc & melior producat digestio.

Has nunc singulas explicare, meum erit.

§. 27.

Primo itaque ante omnia aliis aperienda & aperta seruanda. Hac enim clausa, nunquam menses rite fluunt, nec quidquam boni de curatione

tione vltiori sperandum. Optima, quae in hunc scopum nota mihi & generatim commendanda sunt remedia, consistunt in puluere radicis rhabbari cum nitri aequali portione mixto, vel decocto tamarindorum in folia fennae infusum. E quibus duobus tamen primum hic eligo, cum tanta alui saepius adest siccitas, vt semper ab initio curationis moueri debeat remediis, & simul edat effectum digestiuum digestionem plerumque laesae bene succurrentem. Aliquoties vero repeti debet hic puluis, licet etiam aluus suo officio sponte satisfaciat. Videatur Ballonius libr. de Rheumatismo p. 300. Deotatus in valetudinario p. 269 seq. & Fr. Hoffmannus in Med. rat. syst. Tom. IV. Sect. II. c. 8. curat. §. 7.

Leniora tantum hic commendo, drastice enim intestinorum tonus magis labefactatur, liquidissima sanguinis portio maiori copia exprimitur & eiicitur, quo facto cruor in spissorem euadere, & obstructionibus in vasis minimis auctis, morbum ipsum pertinaciorem indolem contrahere, quis est, quem fugiat? Riucius quidem in rheumatismis mercurium dulcem cum resina ialappae iunctum

summe extollit, verum cum inter drastica iure referenda, merito ab illis abstinemus; longeque securius procedimus, si tantum laxantibus utimur lenioribus. Ratio quidem interdum postulat, addere his acriora resoluentia digestiva, praecipue in diuturna digestionis laesione, quis vero omnes indicare valet casus speciales & singulares?

§. 28.

Sunt quidem, imo quam plurimi ante purificationem venam secare iubent, verum ego, inflammatione vera excepta, admodum aegre venam feco aluo adstricta. Malo itaque & hoc in casu prius aluum laxare, quam mittere sanguinem. Sanguinis vero missio necessaria videtur, tam ob causam hemicraniae inflammatoriam, quam ob dolores graues; quisquis enim intolerabilis dolor, simul ac subsequens sudoris necessitas, qui facilius erumpit, si vasa quoque modo sunt antea depleta, exigit venæsectionem. Quare & omnes fere medici ad rheumatismos curandos illam praescribunt. Medici anglici, Alexander Monro & Pringle magnam curationis spem in repetitis sanguinis

guinis ponunt missionibus, & Galli omne opus illis exhaurire cupiunt, dum intra triginta sex horarum spatium plus quam viginti sanguinis libras e venis educunt, licet sequantur animi deliquia, convulsiones, & summa virium iactura. Remedium sane grauius ipso morbo. Verum ill. Commentator van Swieten „quamuis, inquit, de „utilitate sanguinis missionis in cura rheumatismi „satis conueniant medici, tamen prudentia hic „opus esse, pro diuersa morbi intensitate, & va- „ria aegri constitutione, nemo dubitat. “

Ipse Sydenham, magnus ille practicus, qui antea quaternas venaesectiões commendauerat, postea expertus videtur, quod repetitis venaesectiōnibus nihil insit salutis.

Hinc & ego in hemicrania non possum non suadere venaesectiōnem semel tantum administrandam, eamque satis largam ad uncias duodecim, quatuordecim, & sedecim. Saepius enim obseruaui a minus larga venaesectiōne dolores acerbiores, cum a quauis sanguinis deplectiōne minori augetur circulus sanguinis, hinc & congestio, ergo & stagnatio, expansio, irritatio, dolor. Con-

tra ea femina quaedam triginta & aliquot annorum laborabat ante biennium hemicrania, eaque acutissima, aluo aperta & mensibus vite fluentibus, absente febre ut & tumore. Venam secare curabam, & mittebantur sanguinis unciae sedecim. Postea ad aequalem, ut Stahliani aiant, sanguinis distributionem & perspirationem cutaneam promouendam, dabam Essentiam aliquam sic dictam alexipharmacam temperatam cum infuso florum sambuci, & eodem die omnis cessabat dolor, nec vlla per biennium huc usque recidiva adfuit hemicrania.

De loco, quo intituenda venaesectio, ille sit in brachio eiusdem lateris, quo urget hemicrania, ut pote quod parti dolenti propinquius pede. Fieri hoc quidem & illo posse nonnulli contendunt, & non pauci chirurgorum in quacunque inflammatione venam pedis secant; verum haec venaesectio, si idem illud obtinere debet emolumentum, vel ad lipothymiam usque, vel parua incisione fiat, necesse est. Praefero illam in brachio ut loco parti inflammatae propiori.

§. 29.

Venaesectione sic peracta, spes cum non affulget hemicraniae inueteratae mox soluturae, repetatur laxans, hoc enim non solum vltior vasorum inflammatorum impeditur laesio, sed & materiae obstruenti maior conciliatur fluiditas. Conferri hac de re merentur ill. van Swieten Comment. Tom. V. & ibidem citati Tissot, & Trallianus.

§. 30.

Simul vero imponere vesicatorium, erit consilii. Haec enim in quouis fere prodesse dolore rheumatico, permulti testantur practici celebres, experientia edocti, quod quandoque, licet rarius, rheumatismus terminetur in vlcus. Hoc vero, si fieri potest, materia stagnans in hemicrania etiam locum suum quod sit derelictura, illumque ob irritationem vesicatorii petitura, videtur verissimum. Optime itaque hoc imponitur brachio lateris aegrotantis, in musculo bicipiti, vel inter scapulas.

§. 31.

Eodem tempore interne dentur, quae humores diluunt & augent transpirationem. Huic scopo satisfacere possunt omnia decocta & infusa ex illis radicibus & lignis parata, quae minores habent stimulos, nec motus magnos in corpore excitare possunt. Huius commatis sunt radices quinque aperientes, & loco omnium lignum sassafras. Exhiberi vero debent haec decocta calida & tanta quidem copia, quanta perferre illa valet ventriculus, & tam diu continuari, usque dum omnis cesset dolor.

§. 32.

Huxham in observationibus suis de aëre & morbis epidemicis multa quidem facit de vitri antimonii infuso vinoso, & illud summe extollit ad rheumatismos pertinaces debellandos. Sed nescio, quare ab expertis & securis sit recedendum ad alia minus probata, quando idem ab illis obtineri potest effectus. Simile iam prostat in officinis remedium obsoletum & minus fidum, nempe aqua benedicta Rulandi, largiori dosi emeticum, pariori sudoriferum.

rum. Verum enim vero decocta, si ventriculo omnino sint molesta, ita ut decenti copia plane non assumi queant. a viro illo celebri non dissen-
tio, tentandum potius, quid valeat hocce vinum minutissimas stibii effluuias in sinu fouens in hemicrania, ad proliciendum sudorem, parca manu adhibendum. Simile iam iam commendauit remedium beatus ille medicorum sui temporis omnino princeps Fr. Hoffmannus in Med. rat. syst. Tom. IV. sect. II. C. 8. curat. §. 8. nempe Tincturam antimonii liquore suo anodino minerali iunctam. Et haec tinctura, cum eidem bene inseruit scopo, ac vinum illud antimoniatum, si ter quaterne in die ad guttulas triginta vel quadraginta exhibetur, hanc praefero, & cum decoctis simul sumtam in omnibus rheumatismis pertinacioribus summi emolumenti quotidie experior. Caueas tamen ab omnibus fortioribus & calidioribus sudoriferis, siue alexipharmacorum, siue bezoardicorum, siue balsamicorum specioso gaudeant titulo, quippe quae cuncta, cum sanguinis motum intendunt, & in orgasmum concitant, malum semper exasperant.

§. 33.

Externe etiam varii varia applicare solent loco adfecto ad abigendum dolorem. Sint, quaeque sint, modo non sint adstringentia, repellentia, refrigerantia, quorum infelices effectus §§. 20. 21. 22. & 23, cum de prognosi loquerer, iam indicaui. Sint resoluentia, relaxantia, humida, tepida. His enim aperiuntur pori, ut humor stagnans eo facilius illos permeare possit. Longe abhinc & absit applicatio aquae frigidae, cuius praestantissimum effectum aliis in morbis arthriticis ipse habeo expertum, quamque & nonnulli ad rheumatismos curandos commendant. Omnium minime vero adhibenda erit in hemicrania, quoniam inde infelicissima retropulsio ad cerebrum iure metuenda. Absint tandem & emplastra & vnguenta, licet sub titulo resoluentium, neruinorum & anodinorum ab auctoribus venditentur: poros enim recludunt, hinc malum facile augent.

§. 34.

Raro quidem mihi contigit, quod quis hemicrania aegrotantium statim ab initio me vocauerit,

vel

vel perfectam & methodicam postulauerit curationem; sed plurimi eorum nil nisi leuamen dolorum & exoptant, & expectant, facta vero remonstratione fiunt morosi, & remedium tantum postulant, quod breui abigat dolores. His, cum intactos istos deferere nollem, saepe praescripti nitrum cum paucis granis salis volatilis cornu cerui, vel succini, vt versus noctem assumerent, & non raro somnus, qui iam per plures noctes defecerat, proxima redibat, corpus mane transpirabat, cessabatque omnis dolor.

Lego quidem apud permultos auctores, volatilia in rheumatismis non esse adhibenda, quoniam membrorum rigiditatem, aut tremorem, aut impotentiam mouendi ab illis produci refertur, & licet hoc non semper contingat, semper tamen a volatiliū abusu dolorem magis exacerbari, seque in nonnullis vltius extendere, qui rheumatismos proprio ausu hisce sudoriferis profligare tentaerunt, quidam obseruasse contendunt. Concedo haec asserita de volatiliū abusu, nunquam vero de vsu, quem adduxi; cum pauca salis volatilis sicci grana non pro sudorifero calido, nec spiritibus

bus forſan cornu cerui, eboris, tincturis bezoardicis, eſſentiae alexipharmacae ſtablii ordinariae & concentratae, & aliis huius valoris larga manu ingeſtis aequalia habenda, & experientia me huc uſque nunquam fefellit, cum & in iis, quibus ſal volatile nil attulit auxilii, nec maiores dolores, nec membrorum rigiditatem, nec tremorem, nec impotentiam mouendi, nec vltiorem rheumatismi extensionem creauit.

§. 35.

Neque ingnoro, quantum de opii virtute in leniendis rheumaticis doloribus diſputatur. Verum cum, hoc aſſumpto ſopiri quidem ad tempus dolores, ſed longe atrociores redire illos, & ipſum inter calidiſſima referri, extra omnem dubitationis poſitum ſit aleam, ſententiam de illo meam breuiſſime indicare poſſum, quod nimirum uſui illius in hemicrania non ſubſcribam.

Contra ea aliud externum remedium nec nocuum, nec inutile videtur, nonſolum in hemicrania, ſed etiam in aliis rheumatismis adhibendum, quodque conſiſtit in ſpiritu vini rectiſſiſſimo camphorato, cum theriacali vel abſtractio ſerpilli & eſſentiae croci maritato; reſoluit enim & roborat.

§. 36.

Hemicrania sic per praecedentia curata, vel sub spe mox secuturae curationis considerandus venit fluxus mensium, ut rite contingat in posterum, nec minus haemorrhoidalis in maribus, ut motus nempe temperantibus, & venaesectione dissipentur, vel in consuetis iuste fiat. Pluries itaque repetendus erit pulvis ille nitroso-rhabarbarinus, praecipue versus tempus, quo fluxus ille expectatur, & cuius loco plures male adhibent venaesectionem. Insufficiens quidem interdum est, quod apparet, si primis mensibus nulla contingat sanguinis excretio, tunc caeteris paribus stimulo opus habet aloëtico in protracta curatione, sed non temere, verum cum omni cautione & prudentia adhibendo. Alio itaque aperta, spasmi vel mitigatis, vel praecoccupatis, sanguineque ad loca vicina inuitato, simul quoque eodem tempore summo cum fructu adhiberi possunt pediluvia tepida, ex sola aqua dulci cum pauco salis communis acuata, quae sanguinem a partibus superioribus deriuant, & effluxum illius per vasa uterina, vel haemorrhoidalia aequè adiuuant. Verum non sint feruida, alias

efficiunt commotionem sanguinis, & varios eiusdem motus erroneos, ansamque causamque praebent nouarum stagnationum producendarum.

§. 37.

Verum tam ratione excretionum asuetarum promouendarum, quam resolutionis & euscuationis impuritarum tenacium primarum viarum in hemicrania cacoehymica insufficiens saepius est ille puluis rhabarbarinus. Cum enim ad virginem illam nobilem §. 21 descriptam vocarer, simile illi offerebam laxans saepius repetendum, & decoctum resoluens, cum Tinctura antimonii, & spiritu externe adplicando. Post octo dies melius iam videbat oculus obiecta, hemicrania denuo accedens, ita vt post alios octo dies idem vt alter esset, hemicrania vero admodum moderata. Nihilominus ructus, pressio in cordis scrobiculo, & adpetitus prostratus impuritarum crassarum in ventriculo per annos forsan iam praesentium mihi faciebant indicationem. Ob instantem vero & magis magisque quotidie ingruentem hyemem cura vsque ad sequens tempus vernale mittebatur vltior. Quo tunc illam

fic aggrediebar. Ordinabam nempe laxans & venæsectionem, postea vero puluerem sequentem:

R. Pulu. rad. ir. flor.

Sal. mirab. glaub. \widehat{aa} Vncia semis.

Sulph. Antim. aurat. III ppt. Drachm. II.

Rad. squill. Puluer. Drachm. I.

Sachar. albisf. candisf. Vnclam I.

M. F. Puluis. D. S. bis in die quantum cultri cuspidis mediocris capiat. Incredibilis fere hinc resoluta & proscripta est mucii tenacis, imo bilis corruptae & atrae quantitas e finibus corporis. Quo facto praescripta species pro decocto sequentem in modum:

R. Rad. V. aperient. maj. Vncias VII.

lign. Sasfras.

iuniper. \widehat{aa} Vncias III.

Sem. foenic. Vnciam I.

I. C. M.

Tandem & hoc assumpto curae finem imponet China.

§. 38.

In hemicrania venerea, primarius quidem respiciatur morbus, necesse est, verum multum hic

valet decoctum ligni guaiaci cum Tinctura antimoni & Essentiis pimpinellae albae & fuccini adhibitur.

§. 39.

Generatim vero ventriculo adhuc succurrere si necesse videatur, optime huic scopo inservire possunt martialia moderata, quae minus adstringunt, vel ex aromatibus illa, quae grata gaudent amaritiae, nec commouent humores, v. g. Cortices cinnamomi, citri, & aurantiorum in essentiis, nec non chinae in decocto, vel his inuicem mixtis in infuso vinoso. Acriora enim vel amariora, vel adstringentia non perferre valent subiecta sanguinea & sanguineo-cholerica, quae ut plurimum sunt sensibilibioris texturae.

§. 40.

Cum vero optimus curandi modus in vlt'o vix morbo prodesse possit, diaeta & regimine vel contrariis, vel non cooperantibus, paucis nunc indicabo, quibus utendum sit in hemicrania. Primo itaque mihi occurrit victus, qui, quantum fieri potest,

potest, sit tenuissimus. Conducunt iuscula hordeacea, auenacea, nec non iuscula carniū prae-
cipue iuniarum, & columbarum & gallinarum &
vitularum, vt &, dum morbus in longum pro-
trahitur ipsae hae carnes. Potus sit vel cereuisia
tenuis, pura, benedicta, vel decoctum hordei,
vel auenae, vel serum lactis. Omnia alia exsulent,
quae ad victum alias referuntur.

§. 41.

De quiete corporis notandum, quod aegrotan-
tes non saepius lectis incumbant, raro enim hemi-
crania sine atroci dolorum exacerbatione fert plu-
mas. Vidi, quae & noctu nullis se committere
potuerunt lectis, sed plures noctes sellis infidentes
erectae consumere.

Motus hic etiam corporis non commendandus,
vri in aliis rheumatismis, quoniam sensibilitas cor-
poris ad eum est euecta gradum, vt sub lenissimo
ingressu nouas in capite sentiant dolorum exacer-
bationes.

§. 34.

Aër semper sit temperatus, frigidus vero cane-
pius & angue fugiendus, quippe qui humores

condensat, & excitat spasmum periphericum, clauditque poros, hinc sanguinem versus interiora pellit, & facile itaque vel infelicem retropulsionem, vel maiorem stagnationem imo stasin producere potest. Contra ea aer nimis feruidus & regimen iusto calidius facile excitant sanguinis commotiones non secus nocituras.

§. 43.

Animus sit tranquillus, atque abstineant aegrotantes ab omnibus, quae illum turbare, & ad iram, terrorem, vel moestitiam disponere possunt. Moestitia enim atque terrore sanguinis motus necessarius, indeque pendentes se & excretiones humorum minuuntur, lentor & acrimonia sanguinis & sic causae morbi augentur. Ira vero sanguis in velociorem inordinatumque rapitur motum, qui in vascula minima iam expansa maiori in copia influens malum non potest non exacerbare. Si etiam consideres iram aequae ac terrorem foecundam spasinorum matrem, facile colligere poteris, quanta immoderati hi animi adfectus hoc in morbo inferant damna.

Haec sunt, quae de hemicrania, ut rheumatismo speciali, in medium proferre necessaria duxi, quaeque infinita sua gratia beet, vertatque in proximi commodum Deus, omnium rerum ultimus

FINIS.

Errata.

Pag.	5	lin.	13	pro mercatur,	lege: mereatur.
—	7	—	7	— <i>ἐμπορα</i> ,	— <i>ἐμπορα</i> .
—	—	—	13	— speciatisimum	— specialisimum.
—	11	—	5	— ipsi	— ipse.
—	18	—	7	— orina	— vrina.
—	—	—	15	— sifit	— sistit.
—	19	—	7	— plabeii	— plebeii.
—	—	—	12	— comitam	— comitem.
—	21	—	10	— extreमारum	— extremarum.
—	23	—	20	— comitas	— comites.
—	25	—	22	— frequentuis	— frequentius.
—	31	—	19	— aequē	— eaque.
—	—	—	vlt.	— colere	— colore.
—	41	—	21	— deplectione	— depletionē.
—	42	—	6	— aiant	— aiunt.
—	—	—	13	— intituenda	— instituenda.